

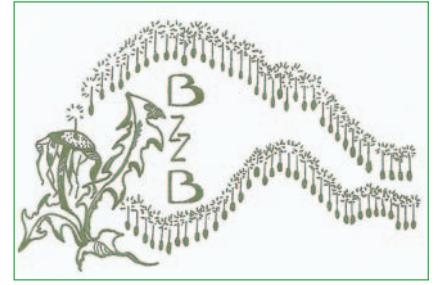
Nieuwsbrief

Behoud de Zak van Zuid-Beveland

Stichting
Behoud de Zak van Zuid-Beveland
Secretariaat: v.d.Poest Clementstr 7,
4443 AL Nisse
Tel. 0113 - 649536
Triodos Bank : NL94TRIO0198420285
e-mail: bzzb@hetnet.nl
www.bzzb.nl

SEPTEMBER 2019

Van het bestuur

Zoals u gewend bent, is hier weer de zomerse augustus/september editie van de nieuwsbrief. Met plezier aangeboden. Er staan naar ons idee opnieuw lezenswaardige artikelen in, geïnspireerd door gebeurtenissen dichtbij die inhoudelijk ver kunnen uitwaaiëren.

De Zak zelf is nooit ver weg, want het bestuur woont daar of vertoeft zeer nabij in de buurgemeente. Toch is onze enthousiaste kritische blik op de ontwikkelingen in het gebied op het ogenblik wat beperkt om vele redenen. Het is vakantietijd en zoals bekend is het bestuur te klein. Toch is er iedere keer support, wat ons aanmoedigt door te gaan. Enthousiasme voor de donateursdag bijvoorbeeld, waarvan u het programma voor 21 september elders in de brief vindt. Geeft u zich als het kan van te voren op?

Een leuke terugblik is mogelijk door een fotocollage van donateursdagen aangeleverd door een trouwe donateur. Recente mooie foto's kregen we van een nieuwe ondersteuner die zich spontaan aanmeldde! Helaas speelde een computerprobleem ons parten. De nieuwsbrief is daardoor verlaat en die foto's houdt u dus te goed. Heeft u zin om op een of andere manier een bijdrage te leveren, wij horen het graag!

Maar de nieuwsbrief valt toch weer op de mat. Op de donateursdag hopen we weer velen van u te ontmoeten. Er zijn genoeg lopende zaken en er is werk aan de winkel: betrokkenheid is het eerste en beste goed. Al vanaf 1989 let de BZZB op de Zak van Zuid-Beveland. Met uw steun blijven we dat doen.

Maatjes Buxusmotobsessie

Globalisering en klimaatverandering

Door de globalisering met toegenomen handel uit verre oorden is een intocht van exotische insecten van start gegaan. Eerst luidt de noodklok voor de ziekteverwekker tijgermug, die als gast met de lucky bamboe uit China meereist. De Afrikaanse fruitmot komt mee in de rozen uit Kenia en verpest de paprika's in de kassen. We moeten vrezen voor de eikenprocessierups uit Zuid-Europa, die ons bijtende jeuk verschaft. Er zijn Argentijnse plaagmieren, die in steden zandverschuivingen veroorzaken. Het Aziatisch lieveheersbeest geïmporteerd als biologisch bestrijdingsmiddel verdrijft ons eigen kleine inheemse lieveheersbeestje. Ook de klimaatverandering, waardoor het in Nederland soms net Frankrijk lijkt, geeft vreemde soorten de kans om te overleven of in aantal toe te nemen. Zo worden elzen geteisterd door de vreetmachine het elzenhaantje. De buxusmot reist mee met hout uit Azië, waardoor 800 buxuskwekers in Nederland nu de tent sluiten.

De hele wereldhandel moet intensief gecontroleerd. Wat onvoldoende mogelijk is, door de enorme hoeveelheden en kosten. Doordat het ecosysteem steeds leger wordt, zijn er geen natuurlijke vijanden en is het evenwicht zoek. Het gesleep over de aarde moet stoppen om dit een halt toe te roepen. Het bericht dat opvangcentra voor exotische huis(?)dieren overvol zijn en geen dieren meer opnemen, doet in dit opzicht wel de deur dicht. Dierenbescherming wil het houden van slangen, apen en krokodillen verbieden. Miljoenen dieren worden al of niet legaal verhandeld, denk dan ook aan tropische visjes, vogels, reptielen en amfibieën.

De buxusmot

Ik ben helemaal in de ban van de buxusmot. Dit jaar heeft de vlinder helaas ook onze buxushaagjes bereikt. De door oma Corrie gestekte plantjes zijn ons zeer dierbaar. Ze staan er al tientallen jaren. Wellicht tegen beter weten in willen we ze behouden. Is dat mogelijk?

Dus informatie verzamelen: de buxusmot is aan een niet te stuiten opmars bezig. De vrouwtjes van de nachtvlinder leggen 3x per jaar honderden eitjes uitsluitend op de buxus. Uitgekomen rupsen vreten in korte tijd de struikjes kaal. Als je de rupsen ontdekt is veel kwaad al geschied. Om ze makkelijk te bestrijden is gif nodig; zeer slecht voor de

rest van het ecosysteem. jonge vogels sterven er uiteindelijk door. Dat is geen optie. Pyretrine, een biologisch middel op basis van bloemen doodt alle insecten. De Vlinderstichting raadt het af. Vijanden zullen op deze manier de rupsen niet vinden

en een natuurlijk evenwicht kan zo niet ontstaan.

Het verwijderen van aangetaste buxusplanten, ze in gesloten zakken aanleveren bij het stort ter verbranding is de meest rigoureuze, maar beste oplossing. Zeker de beste manier voor mensen die de mottenaanval niet kunnen aanzien en geen tijd aan bestrijding willen spenderen. Dat betekent het einde van buxus en de daarin aanwezige rupsen. Ook heel prettig voor de mensen die wel aan intensieve handmatige bestrijding doen.

De zeven plagen

De buxusmot lijkt wel een van de zeven plagen. Toch geef ik de haagjes niet zomaar prijs. Ik doe mijn uiterste best de mot een halt toe te roepen. Maar dat zou iedereen die de buxusbollen of haagjes wil houden moeten doen. De struikjes handmatig controleren op rupsen, deze wegvangen en doden. Na een moeizame start met heel veel rupsen, zie ik nu enig succes. Consequent loop ik de struikjes na, iedere dag. Hoe minder rupsen, hoe minder vraat. Ze kunnen zich ook niet gaan verpoppen. Wel kunnen rupsen overwinteren. Dus het is een kwestie van volhouden.

Een extra advies is de aanschaf van een of meer feromoonvallen en de gebruiksaanwijzing daarbij goed opvolgen. Feromoonvallen geven aan of de vlinders (nog) actief zijn. Door een sekslokgeur worden de mannetjes aangetrokken en verdwijnen in de val. Als iedereen met buxus zo'n val zou ophangen, nemen de bevruchte vrouwtjes in aantal af. Omdat de buxusmot een plaag is, moet je dit vangen van rupsen en manlijke vlinders lang volhouden. Wel jaren.

lees verder op pagina 3

Buxusmotobsessie *vervolg pagina 2*

Een advies dat eigenlijk aan het begin van alle ellende uitgevoerd kan worden, is het bespuiten van de struikjes met water onder hoge druk. Zodra iets van spinselmot of dorrende blaadjes zichtbaar wordt, is dit zinvol. Dit advies kon ik helaas niet tijdig uitvoeren, maar ik hoor er goede berichten over. Helaas is zeker de helft van onze buxus ernstig aangetast. Enkele randen zien

er verloren uit. Ik vrees de volgende aanval van de vlinder voorzien in september. Maar ga zeker weer aan de slag met de rups. Herstellen de kapotte hegjes zich nog? Ik bezin me op een alternatieve oplossing waarbij de hegjes nog een kans krijgen zich te herstellen of een andere rol mogen spelen.

't Paeremes

Buxushaagjes en - bollen zijn op een gegeven moment wel erg in de mode gekomen, ook in Zeeland. Tuintjes vol. Door het verdwijnen van al die vriendelijke palmhaagjes nam mijn belangstelling voor de buxus in het Zeeuwse toe. Komt de buxus al langer voor in Zeeland? Wordt het gemis groot? Vanouds zag je gesnoeide buxus vooral in de speciaal aangelegde tuinen van paleizen, landgoederen en buitens. Oude buxus in het wild zoals in België, Frankrijk of elders in Europa kom je hier eigenlijk niet tegen.

Toch is er een oude traditie van gebruik van buxushout, waarvan het paardenmes een prachtig Zeeuws voorbeeld is. Alle echt oude Zeeuwse boerenmessen zijn van buxus- of palmhout. Voor het snijden van het heft van dit boerenmes is een stevig stuk hout nodig. De dikte vraagt om oude buxusstammen: iedereen die buxus kweekt weet hoe lang het duurt voordat een redelijk stammetje gevormd is ....

jarenlang. Dit buxushout kwam dus waarschijnlijk van ver. Maar voor het boerenmes is het al eeuwenlang favoriet vanwege zijn kwaliteit. Door de langzame groei heeft het hout een bijzonder fijne nerf, dat het uiterst geschikt maakt voor fijn houtsnijwerk.

Wie denkt dat het handig materiaal is om in te snijden komt bedrogen uit. Buxushout is knetterhard en moet omzichtig besneden met fijn gereedschap en een fijne hand door hele kleine deeltjes weg te nemen. Het is een kunst. Waarom al die moeite voor een gebruiksvoorwerp als een boerenmes? Afgezien van de traditie, het persoonlijke en het completeren van de boerenoutfit is het met houtsnijwerk versierde mes van buxushout handig voor het boerengebruik. Het lemmet (het ijzeren deel) is zwaar en omdat buxushout ook vrij zwaar is, ontstaat er een handzaam evenwicht. Bovendien is het heft heel slijtvast, het blijft mooi en beschadigt niet snel.

Ook voor buiten is 't paeremes een zeer geschikt gebruiksvoorwerp, het buxushout blijft goed droog en zet niet uit. Zo zijn mooie messen heel lang bewaard. Het buxushout is waardevol.

Het is de vraag of de buxusmot wint, in ieder geval is ze niet in staat om het buxushout aan te tasten. De rups doet zich te goed aan de blaadjes. Ze zal tenminste de groei tot stilstand brengen. Ondanks dat wordt het ambacht van de buxusnijder in Zeeland voortgezet en de kennis van 't paeremes snijden gedeeld en geleerd.

Op www.zeeuwspaardenmes.nl veel meer informatie over Janneke Jacobs die zich sterk voor maakt voor het behoud van het cultuurhistorische ambacht van het snijden van het paardenmes. Via een kort gesprek werd ik een hoop wijzer. De BZZB gaat meer aandacht besteden aan deze en andere tradities. Let maar op!

Grote veranderingen in en om de Zak van Zuid-Beveland worden zichtbaar in de komende tijd. Sommige zijn in een afrondingsfase, andere zullen ons nog jaren bezig houden. Infrastructuur, bouwplannen, energievoorziening, bedrijven en industrie vragen voortdurend om meer ruimte en nieuwe in-

grepen in de groene ruimte. Innovatie en duurzaamheid zijn sleutelwoorden hieraan gepaard. Natuur en milieu staan echter zo onder druk dat zelfs rechtstreeks zware uitspraken (stikstofpasbesluit) doen om dit een halt toe te roepen aan. Op deze en pagina's 5 en 6 wat projecten die in ons gebied gaande zijn.

De Drie Klauwen verkeersknooppunt

Drie Klauwen klinkt mysterieus en dreigend. De Drie Klauwen was een fraaie monumentale boerderij uit de zeventiende eeuw in de nieuwe West-Kraaijertpolder, die in 1676 werd ingedijkt. De intrigerende boerderij werd in 1939 afgebroken. Deze lag aan de Drieklauwenweg nu opgeslokt door het industriegebied. Hij ontleende zijn naam aan het feit, dat op de zijgevel, boven het kelderraam, drie grote witte klauwen waren geschilderd.

Het spreekt vanzelf, dat deze wonderlijke afbeelding aanleiding gaf tot verschillende legenden. Klauwen van een weerwolf, afgehakte handen van rovers of tekens om heks-erij of ander onheil af te wenden? Heemkundige Kring De Bevelanden heeft deze historische naam in een advies (2015) aan de provincie naar voren gebracht. Terecht is deze uitverkoren voor het nieuwe knooppunt Drie Klauwen. De boerderij lag daar zo'n kilometer ten zuidwesten van.

Vanaf 30 september 2019 is het knooppunt werkelijkheid en zijn de wegen en viaducten open voor het verkeer. Drie Klauwen geeft vrij baan over Sloeweg (N62), Westerscheldetunnelweg (N62) en Bernardweg (N254) van en naar Goes, Terneuzen en Middelburg. Kies voor de juiste aanlooproute en het goede viaduct!

De BZZB is benieuwd hoe het ruimteslag oogt, hoe de groene aankleding met bomen en waterberging - de groengordel - tot stand komt en hoe groot de toename van het verkeer zal zijn.

Sloepoort - Central Gate voor vrachtwagens

De BZZB is ook benieuwd naar de voortgang van de plannen van North Sea Port (NSP) met hun Central Gate. Die plannen gaan over een plaats om vrachtwagens te ontvangen, te verzamelen en

diensten aan te leveren. NSP wil dit plan realiseren in de oksel van het knooppunt de Drie Klauwen tussen Sloeweg, Driedijk, Borssesdijk en Westerscheldetunnelweg; het terrein met de vroegere bestemming bedrijventerrein Sloepoort. Die bestemming is door de Raad van State in 2008 van tafel geveegd en het plan voor een bedrijventerrein vernietigd.

Volgens de website van North Sea Port biedt de zo gewenste gate de centrale toegang tot terminals in het Sloegebied en een veilige rust- en overnachtingsplaats voor vrachtwagenchauffeurs. Central Gate zal optimaal bereikbaar zijn voor vrachtwagens die het havengebied passeren of als eindbestemming hebben. Chauffeurs kunnen zich vooraf aanmelden, waardoor ze wachttijden bij de terminals vermijden. Bovendien biedt Central Gate de chauffeurs de mogelijkheid om te voldoen aan de 45-uren rustnorm langs een van de belangrijkste Nederlands- Vlaamse transportcorridors.

Met deze maatregelen verhindert North Sea Port wild parkeren in de regio en verbetert het havenbedrijf de veiligheid en leefbaarheid in en rond het havengebied.

Verder meldt NSP dat dit plan in de nationale agenda's van duurzaam-

heid en energietransitie past. Dat door innovatieve en duurzame technieken, zoals alternatieve brandstoffen en laadpalen, efficiënt ruimtegebruik, centrale service-locatie waaronder parkeren, slapen, wassen, eten en kantoorfuncties NSP. De 35 hectare Sloepoort is overgens nog steeds in agrarisch gebruik, maar wel in bezit van NSP! Ook scoort het plan bij de ambities van Topsector Logistiek Nederland. Bovendien heeft de commissie 'Structuurversterking en Werkgelegenheid Zeeland' (Balkenende) van Zeeland via investeringsprogramma 'Zeeland in een Stroomversnelling' 3,2 miljoen beschikbaar gesteld voor duurzaamheidstechnieken en innovatie. Dit valt voor BZZB te verbinden met de opgaven voor energie en klimaat, maar veel minder met die van leefbaarheid in krimpgebieden.

Gelukkig geeft het knooppunt Drie Klauwen geen directe toegang. Wellicht is daardoor een subsidie van Europa voor NSP van zo'n 8 ton toegekend voor de infrastructuurinrichting. NSP verdubbelt dit bedrag voor technische, juridische, economische en financiële studies. Op basis daarvan wordt een investeringsbesluit over de ontwikkeling van Central Gate opgemaakt. Die ontwikkeling zou begin 2021 moeten starten.

lees verder op pagina 5

EEN VOORUITBLIK

vervolg pagina 4 - verkeersknooppunt en Central Gate Sloepoort

De laatste opmerking op de website NSP-Central Gate over communicatie is voor alsnog een loze. Die vermeldt: 'Tijdens het project zal er regelmatig over de vooruitgang worden gecommuniceerd. Wilt u hiervan op de hoogte blijven, abonneer u dan op onze nieuwsbrief 'Central Gate'.' Er is tot op heden geen nieuwsbrief verschenen. Bij een contact in januari kregen we te horen dat de marktvraag

werd geïnventariseerd. Een informatiebijeenkomst van NPS in Landlust begin april voor beperkt (?) publiek was naar verluidt nogal chaotisch, weinig informatief en verwarrend en werd vroegtijdig afgebroken.

Recente pogingen van de BZZB om in contact te treden met NSP zijn tot nu toe niet tot stand gekomen. Wij blijven benieuwd, want de plan-

nen lijken serieus. Duidelijk mag zijn dat de BZZB de wens voor een Central Gate begrijpt, maar dat deze in het haven en industriegebied Sloe zelf gerealiseerd moet worden.

Wij zien de Westerscheldeweg en de Bernardweg als de groene en harde grens tussen het landelijke en haven- en industriegebied. Het nieuwe knooppunt draagt bij aan dat beeld.

Energie en energietransitie

Windparken – Net op Zee

Het is bekend. Borssele is door de rijksoverheid uitverkoren als het stopcontact voor het windpark op zee. TenneT is de beheerder van het elektriciteitsnet in Nederland en heeft de taak om een elektriciteitsnet op zee aan te leggen. TenneT wil een net op zee (ook wel transmissiesysteem op zee genoemd) realiseren.

De windturbines van windenergiegebied Borssele worden op dit moment door TenneT op het net aangesloten door middel van een verbinding door de Westerschelde naar Borssele. De totale capaciteit van de aansluiting bedraagt 1.400 MW.

Het net op zee Borssele bestaat uit twee transformatorstations in zee, vier onderzeese 220 kV hoogspanningskabels naar land, het ondergrondse tracé op land en de aansluiting op het 380 kV hoogspanningsstation Borssele.

Voor de nieuwe ondergrondse hoogspanningsverbinding Net op Zee IJmuiden Ver Alpha zijn verschillende alternatieven (tracéopties) mogelijk (zie afbeelding). Eind 2020 is gepland om een voorkeursalternatief te kiezen, waarbij een mogelijke route opnieuw door de Westerschelde naar Borssele is. De route naar Rilland door de Oosterschelde wordt niet verder onderzocht.

Dit zijn belangwekkende grote werkzaamheden, waar het dorp Borssele over mee kan praten en de haven vruchten van plukt, maar die deels ook aan ons zicht ont-

trokken plaats vinden. Onontkoombare werkzaamheden en bijkomende schade en overlast is daarbij aan de orde. Compensatie is of wordt overeengekomen. Is dit een interessant onderwerp kijk dan op: www.netopzee.eu/borssele/ of schrijf je in voor de nieuwsbrief op deze site.

Hoogspanningsverbinding Borssele en Rilland Zuid-West 380 kV-West

Bij het hoogspanningsstation Borssele kruist de nieuwe te bouwen verbinding de bestaande 380 kV verbinding. Tot 19 september lagen conceptvergunningen (ontwerpbesluiten) ter inzage omdat een tijdelijke hoogspanningsverbinding bij Borssele nodig is om de bouw van de nieuwe 380 kV verbinding veilig te kunnen uitvoeren. Zo blijven we verzekerd van stroomlevering. De locatie is ondertussen vastgesteld en volledig gelegen in het Sloebos. Dat betekent een grotere aanslag op de bomen in het Groenproject Sloe dan voorzien. Gemeente en dorpsraad Borssele hebben hun uiterste best gedaan voor een locatie op landbouwgrond (Ossenweg), maar om financiële redenen ging dit niet door.

TenneT zegt de manier te kiezen, die zo min mogelijk schade aan het bos toe brengt. De tijdelijke verbinding is een dubbele 380 kV verbinding met 6 tijdelijke masten ten oosten van het station aan de Weelweg door het Sloebos. De

bouw is voorzien vanaf begin 2020 en gereed in dat voorjaar voor een gebruik van twee jaar. Drie jaar later wordt de tijdelijke verbinding afgebroken en het Sloebos in oorspronkelijke staat hersteld. Het werkelijk herstel van de groene buffer duurt natuurlijk jaren langer, want bomen groeien niet zo snel. Over groencompensatie voor deze overlast is overleg.

De BZZB vindt dat alle zeilen moeten bijgezet om een Sloebos te realiseren zoals het in essentie bedoeld is. Het moet een aantrekkelijke en forse groene toevoeging zijn voor de dorpen als gezonde buffer tussen het landelijk en industriegebied. Het is ernstig dat om financiële redenen bij herhaling afbreuk wordt gedaan aan de ontwikkeling en dat het bestaande bos wordt aangetast. Dit moet gewoon taboe zijn.

lees verder op pagina 6

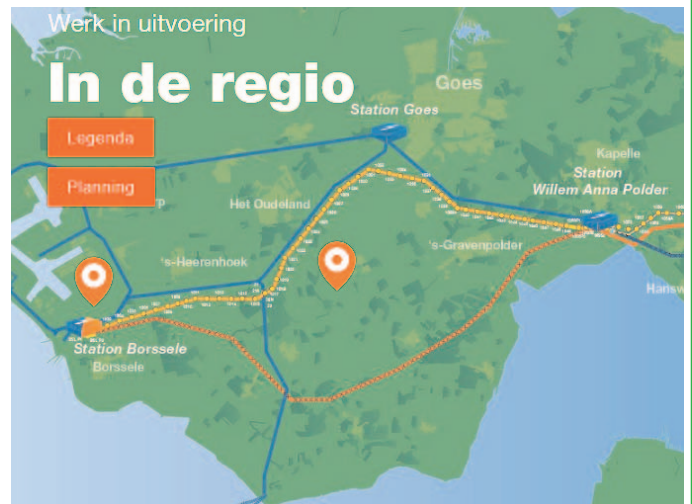
Wintrackmasten te zien bij Rilland

De moderne Wintrackmasten van de hoogspanningsverbindingen verschijnen meer en meer in het Nederlandse landschap. Nu al zijn de twaalf masten bij Rilland zichtbaar. Er wordt gewerkt aan de geleidermontage (de elektriciteitsdraden tussen de masten) om deze aan te sluiten op hoogspanningsstation Rilland. Zo komen er drie losse verbindingen: naar Borssele, Geertruidenberg en Zandvliet (België). Nu is dit er nog maar één. Er ontstaat zo meer flexibiliteit in de verdeling van de energie.

Hoogspanning door de Zak

Een deel van de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Borssele en Rilland loopt zoals bekend door de Zak. De verbinding komt tussen Borssele en Kapelle ten zuiden van de bestaande 150 kV verbinding van Borssele naar 150 kV station Willem-Anna-Polder (WAP) te staan. Het tracé komt daarvoor langs Heinkenszand, 's-Heer Abtskerke en Eversdijk. De nieuwe verbinding wordt hier gecombineerd met de bestaande 150 kV verbinding door de Zak van Zuid-Beveland. Hier ontstaat het beeld van een dubbele lijn met oude vakwerkmasten en nieuwe wintrackmasten bij elkaar in de buurt. De bestaande 380 kV verbinding van 21 km meer zuidelijk in de Zak wordt afgebroken. De nieuwe wintrackmasten hebben een gemiddelde hoogte van 60 meter en staan op een afstand van 350 tot 400 meter. Het traject is tot in detail vastgesteld. Ondanks perikelen met de aannemer is de in gebruik name gepland voor eind 2022.

Daadwerkelijke werkzaamheden zijn niet voor 2020 te verwachten. In die periode is dus veel werk en bijzonder werkverkeer te verwachten in ons ge-

bied. Dit alles om de elektriciteitsvoorziening en energietransitie goed te laten verlopen. Meer informatie is te vinden op www.zuidwest380kv.nl/west daar kun je je ook abonneren op een nieuwsbrief en in Rilland is zelfs een informatiecentrum ingericht.

150 kV Ellewoutsdijk

Er bleek in 2018 ook nog grote behoefte aan een nieuwe ondergrondse 150 kV-kabelverbinding tussen het 150 kV-station Goes de Poel via Heinkenszand, Nisse naar Ellewoutsdijk en het 150 kV-station Westdorpe. Dit ter versterking van de elektriciteitsvoorziening in Zeeuws-Vlaanderen. Na bemoeienis van de gemeenteraad werden bij vaststelling van het bestemmingsplan door TenneT weer wat compensatiemaatregelen geleverd voor versterking biodiversiteit en groen. Het plan kreeg groen licht, maar is door bezwaren nog in procedure. Ook dit levert in ieder geval straks weer graaf door de Zak.

Donateursdag 21 september

Zaterdag 21 september verzamelen we in 't Durpsuus te Nisse. Is dit werkelijk de dertigste donateurdag? Het zal niet, want bij de start van de BZZB speelden de eerste jaren andere prioriteiten. Niettemin passeerden er veel met afwisselende leerzame en leuke programma's. Dit keer zijn we terug op het dorpsplein van Nisse.

Deze donateurdag staat in het teken van Topgebied De Poel en

Poldernatuur. In vorige nieuwsbrieven schreven we erover. Het betreft (agrarisch) natuurbeleid met maatregelen die bij moeten dragen aan de biodiversiteit in een aangewezen gebied. Denk bijvoorbeeld aan bloemenweides, voedselakkers voor de vogels en akkerranden.

Om 13.30 is de inloop in met koffie en thee. Rond twee uur starten we. We krijgen uitleg van betrokken natuurorganisaties

Het Zeeuwse Landschap of Natuurmonumenten en van Poldernatuur. Na de pauze maken we een wandeling om in de nabijheid van Nisse beheer-voorbeelden te zien. Terug in het dorps huis is er tijd voor vragen en gesprek en een lekker hapje en drankje!

Laat u vooral weten of u komt via bzzb@hetnet.nl of telefonisch 0113-649536. We zien u graag!

Hagelnetten in fruitteelt op winst?

Het geluid van hagelkanonnen klinkt gelegitimeerd in de Zak van Zuid-Beveland. De strijd is gestreden om deze onzinnige lawaai-apparaten het zwijgen op te leggen. De bezitters geloven dat de apparaten hagel voorkomen en beweren tegenwoordig liever dat ze onweer verdrijven. Het blijft de vraag of het proefondervindelijk geclaimde succes op de rode vlek op de weerkaart het gevolg is van de knallen of van vele andere factoren. Het blijft een wonderlijk gedoe.

De fruitkwekers zetten de kanonnen in ieder geval wel verstandiger in. Ook wat de tijdsduur betreft, een enkele fanatiekeling daargelaten. Nieuwe vergunningaanvragen zijn er niet. Naar de reden kunnen we slechts gissen omdat de verhalen over het effect verschillen en willekeurig klinken. In het verleden heeft de gemeente berekend – op grond van de door de leverancier opgestelde gegevens – dat in de gemeente voor volledige dekking zo'n 24 hagelkanonnen nodig zouden zijn. Het hagelkanon lijkt evenwel uit de gratie: nieuwe worden niet aangevraagd.

Hagelnetten

Het gebruik van hagelnetten daarentegen neemt toe. Een beschermingsmaatregel, die in geval van hagel effectief is en ook bescherming tegen verbranding geeft. Zes aanvragen kregen recent van de gemeente een verleende omgevingsvergunning. Op dit moment maakt de fruitwereld gretig gebruik van de mogelijkheid om Europese subsidie te vangen op de aanschaf van hagelnetten. Tot onze verbazing gaat dit onder de noemer van een innovatief aspect, waar niemand ons het fijne van kan aangeven. Maar het schijnt dat Wageningen het voor de provincie, die subsidie toekent, van een fiat heeft voorzien. (POP-3-Fysieke investeringen voor innovatie en modernisering van agrarische ondernemingen, tot 12 juli 2019 opengesteld)

De BZZB heeft zich in het verleden intensief bemoeid met de reglementering van teelt ondersteunende voorzieningen (TOV). Regenkappen, boogkassen, hagelnetten e.d. ... kortom, beeldverstoringe voorzieningen in het groene landschap hadden onze

speciale aandacht. Het economisch belang van bescherming van producten is helder. Maar er is ook een landschappelijk aspect. Er zijn spelregels in het Omgevingsplan Buitengebied Borsele 2018 over de manier waarop hagelnetten zijn toegestaan. Het gaat dan om hoogte (ten hoogste 6 m), kleur (wit of grijs) en windsingel (goede landschappelijke inpassing gericht op in stand houding). Palen mogen jaarrond aanwezig zijn, maar de netten uitgerold ten hoogste 7 maanden. Bij de landschappelijke inpassing kan worden volstaan met een elzenhaag met een minimale eindhoogte van 3 tot 4 meter; ook een Zeeuwse haag zonder doorns en stekels kan voldoen. Er zijn voorbeelden van voorzieningen die al jaren bestaan, zonder aan de eisen van landschappelijk inpassing te voldoen.

Een inspraakreactie van de ZMf op het Omgevingsplan Borsele 2018 pleit voor een landschappelijke invulling die ook een maatschappelijke of natuurlijke meerwaarde geeft voor het omliggende gebied naar aard en omvang van het initiatief. Zeker als een toename van hagelnetten de kwaliteit van de leefomgeving voor inwoners en recreanten schaadt. De vraag is wanneer dit bereikt is in de kleinschalige polders en hoe een meerwaarde dan vorm krijgt.

Vereveningsregelingen zijn vaak moeizame en weinig vrijwillige materie.

Risico's

Risico's, die het gebruik van de natuur meebrengt, zijn niet uit te sluiten, daar weet iedere fruitkweker van mee te praten. Misschien moet die gedachte toch meer het uitgangspunt zijn.

Verzekeringen of collectieve oplossingen kunnen wellicht beter ingezet, dan individuele oplossingen voor dreigend onheil.

In de argumentatie voor de toename van hagelnetten werd naast de subsidiemogelijkheid, de verplichting door de afnemer genoemd. Dit past bijvoorbeeld binnen een concept van een nieuw appelras, waar een regeling voor afname, hoeveelheden en prijsafspraken onder ligt, volgens een woordvoerder van de ZLTO. De appels van de bewuste soort moeten altijd in de schappen liggen!

Commercie

Wij van de BZZB verbazen ons opnieuw over de rol van de voor mannen en de positie van fruitkwekers. Zij lijken zo volgzzaam en afhankelijk van eisen in de commercie. Met klimaatverandering en biodiversiteit onder druk moet je toch kunnen meebewegen met de grillen van de natuur? Dat betekent, dat je als beroepsgroep het heft in handen neemt. Zo een eigen positie overovert, waarin risico's mogelijk zijn en de productie een genoegen is. Het fruit wordt weer een ouderwetse, gezonde delicatessen, vol smaak, met een goede prijs en jammer genoeg niet altijd verkrijgbaar.

Hoe Baarland de boot miste

Wie het rustige, dorpse Baarland binnen rijdt, wordt niet overvallen door enige stedelijke allure. Lage huizen, geen overdreven grote kerk, wat fundamenten van een kasteeltje en een fantasieachtig slot. Geen metropool, kortom, maar een lief dorp.

Baarland had nochtans in de veertiende en vijftiende eeuw alle aspiraties om een stad te worden en – het moet gezegd – het dorp had redelijk goede kaarten. Er was het veer aan de Baken-dorpse Kaai, dat op het Land van Hulst voer. Sommige historici denken zelfs dat er vanaf Hoedekenskerke, dat ook op het eiland Baarland lag, in die tijd al een veer naar Terneuzen voer. Maar Baarland had vooral een streekfunctie. De mensen op het hele eiland Borselen uit Oudelande, Everinge, Stuivezand, Bakendorp, Hoedekenskerke, Vinninge en Ostende, waren aangewezen op Baarland, de hoofdplaats van het eiland. Jannen van Renesse woonden op De Hellenburg, toen nog een knap kasteel en ook het Slot moet toen nog in volle glorie hebben bestaan.

In 1394 lukte het de familie Van Renesse om het recht te kopen op een maandagse weekmarkt, aangevuld met een belangrijk stapelrecht. Zulke acties waren doorgaans de opmaat voor stadsrechten, waarmee ook een jaarmarkt en beperkte rechtspraak mogelijk werden.

Het is er nooit van gekomen. De burens aan de overkant van het Zwake, 's-Gravenpolder, kwamen met plannen om het Zwake af te dammen. Baarland probeerde dat plan op alle manieren te voorkomen. Want al was er een overzetveer op het Zwake, met een dam zou het grotere Goes voor de eilanders veel dichterbij komen. En Goes had al een jaarmarkt.

Niet meedoen was dus het devies en 's-Gravenpolder ging alleen aan de slag. Met de aanleg van de dam (1455), de huidige Lenshoeksdiijk, werd een staaltje van vroeg waterstaatkundig vakwerk gegeven. De dam werd op het meest ondiepe deel van het Zwake gelegd, waar de stroming het minst was. Evengoed zit er op de plek waar de ebstroom het sterkst was, een flinke bocht in de dijk.

De hele nieuwe polder die ontstond, viel geheel aan 's-Gravenpolder toe, omdat Baarland niet had meegedaan. De grens van de heerlijkheid bleef op de oude eilandgrens liggen: de Zwaaksedijk.

Wat later probeerden ook de Nissenaren nog een dammetje te leggen ter hoogte van de Vleugeldijk. Dat plan mislukte, wellicht omdat dat ook toen al het Zwake op die plaats het breedst en het diepst was. We kunnen ons gelukkig prijzen met wat er overschoot: De Zwaakse Weel. Daarvan hebben de Baarlanders waarschijnlijk meer plezier dan van stadrechten die nergens meer wat voorstellen. Er is in Baarland weliswaar geen jaarmarkt maar ze hebben Berenfeesten en dat is leuker dan een kermis.

